

Онлайн-марафон як психотехнологія розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів у медійному просторі

Т. І. Пономаренко

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Corresponding author. E-mail: @solovei24081994@gmail.com

Paper received 28.10.21; Accepted for publication 12.11.21.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-259IX101-17>

Анотація. В статті висвітлено актуальність розробки та впровадження онлайн-марафону як сучасної психотехнології розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів у медійному просторі. Окреслено зміст феномену, принципи реалізації та програму заходу. У статті представлено результати експерименту та статистично доведено ефективність онлайн-марафону для формування нових компетентностей у майбутніх-фахівців.

Ключові слова: онлайн-марафон, комунікативна компетентність, психотехнологія, медіакомпетентність, особистісна тривожність, майбутні психологи.

Вступ. Світова пандемія COVID – 19 внесла свої корективи у всі сфери діяльності людини. Більшість фахівців соціальної сфери були змушені освоювати навички комунікативної компетентності у медійному просторі. Зокрема, це позначилося на діяльності практичних психологів. Вони стикнулися з відсутністю необхідних компетентностей для успішної професійної активності в такий спосіб. Попередньо проведене нами дослідження довело, що практикуючі фахівці і студенти-психологи мають низькі показники рівня комунікативної компетентності та професійної медіакомпетентності в онлайн-просторі [4].

Проаналізувавши результати дослідження, ми прийшли до висновку, що існує нагальна потреба у проведенні заходів, які будуть покликані підвищити у студентів-психологів та практикуючих фахівців необхідні компетентності для успішної професійної діяльності. Між тим, в умовах світової пандемії, постійних карантинних обмежень та періодичних тотальних локдаунів ми не мали можливості реалізувати розвивальну роботу у форматі живого тренінгу і тому вирішили це зробити у форматі онлайн-марафону.

Короткий огляд публікацій по темі показав, що інтерес до онлайн-марафонів прослідковується у фахівців різних галузей: педагогіка, психологія, маркетинг, технічні науки, тощо. Зокрема, слід зазначити напрацювання зарубіжних (М. Applebaum, К. Chandler-Olcott, К. Eyal, V. Freiman, R. Tukachinsky та ін.) та вітчизняних (А. Авраменко, Я. Недзельская, Л. Немчікова, К. Орехова, А. Пеша, І. Полушина, М. Шавровская, Д. Шатрова та ін.) вчених.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, варто наголосити, що ми розділяємо думку Н. Узлова і розглядаємо поняття «психотехнологія» як «організовану і продуктивну діяльність людей в різних сферах соціальної практики, орієнтовану на ефективне вирішення психологічних завдань із застосуванням визначеним ефектом, яка представляє собою сукупність прийомів, засобів і методів психологічного впливу, об'єднаних певним алгоритмом їх застосування» [5, с.40].

В свою чергу, онлайн-марафон – це новітня психотехнологія, яка обмежена в часі і прийшла у соціальні науки зі спорту та зарекомендувала себе як ефективний формат для проведення освітніх проектів (курси, практикуми, тощо) [3], для реалізації маркетингових цілей (підвищення активності в соціальних мережах,

реклама власних послуг) [2] та психологічних цілей (формування нових навичок, стратегій поведінки, засвоєння необхідних компетентностей, тощо). Наразі, онлайн-марафони сьогодні активно використовуються і в педагогіці (неформальна та інформальна освіта), і в психології (психологічна просвіта, навчання психотехнологій). Також вони є частиною рекламних кампаній і навіть корпоративних освітніх програм.

Методологічну основу онлайн-марафону складають принципи мікронавчання, які реалізуються за допомогою дидактичного потенціалу мережі Інтернет (соціальних мереж, платформ для організації курсів та месенджерів). Мікронавчання – це процес отримання знань і розвитку навичок в невеликих об'ємах на постійній основі, що забезпечується за допомогою лаконічних обсягів навчального матеріалу (зазвичай аудіо та відео мікронтентом), а також форматів завдань, розрахованих на короткостроковий час виконання (до 15 хвилин). Самі принципи такого навчання являють собою сучасне трактування класичних загальнодидактичних принципів (послідовності та системності, наочності, активності і самостійності, міцності засвоєння навчального матеріалу, автентичності, актуальності і динамічності), які відповідають сучасним стандартам освіти [1].

Процес навчання в онлайн-марафоні організовується за модульною системою, де кожного дня учаснику пропонується нова тема в рамках загальної тематики заходу та домашнє завдання для відпрацювання практичних навичок. В сукупності всі теми дають повне уявлення (ряд необхідних компетентностей) з теми, що висвітлювалась. Учасники також отримують зворотний зв'язок від ведучого-фахівця та інших учасників марафону про виконану роботу.

На нашу думку, онлайн-марафон є найбільш оптимальним форматом для розвитку комунікативної медіакомпетентності майбутніх психологів, адже дозволяє в досить короткий час, в умовах локдауну сформувати та розвинути необхідні компетентності та знизити рівень особистісної тривожності студентів-психологів до майбутньої професійної діяльності в онлайн.

Метою нашого дослідження було довести ефективність онлайн-марафону як психотехнології розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів.

Методологія і методи дослідження. Онлайн-марафон для студентів-психологів «Психолог в онлайн» був проведений з 5 по 18 квітня 2021 року в закритій групі в Facebook. Щодня з учасниками проводилися живі заняття в Zoom, де вони отримували корисну теорію та практику. Після завершення запис завантажувався в закриту групу, де кожен охочий міг його передивитися у зручний для нього час. Одразу після завантаження відео-уроку публікувався допис із домашнім завданням до заняття, яке також додатково роз'яснювалось на занятті. Кожен учасник мав виконати завдання та опублікувати звіт у коментарях до допису. Разом з тим, всі уроки супроводжувались презентацією, а окремі заняття додатковими відео та текстовими матеріалами.

За період онлайн-марафону ми розглянули 10 ключових тем, які були направлені на розвиток професійної медіакомпетентності студентів-психологів, зниження рівня їх особистісної тривожності та як наслідок – підвищення рівня комунікативної компетентності у медійному просторі:

- День 1: Професійна діяльність психолога в онлайн-просторі.
- День 2: Експертність психолога, ніша і цільова аудиторія.
- День 3: Оформлення професійних акаунтів в соціальних мережах.
- День 4: Упаковка онлайн-продукту – створення рекламних банерів.
- День 5: Якісний контент для соціальних мереж та планування при реалізації професійної діяльності онлайн.
- День 6: Страх психолога при реалізації професійної діяльності онлайн.
- День 7: Хейтери в професійній діяльності психолога.
- День 8: Самопрезентація психолога в онлайн-просторі.
- День 9: Прийоми саморегуляції психолога для успішної онлайн-комунікації.
- День 10: Успішність та досягнення в житті психолога.

Загалом у марафоні взяли участь 56 студентів-психологів. Експериментальну групу склали 28 студентів із 5 закладів вищої освіти (Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Буковинський державний медичний університет, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти та Російський університет дружби народів. 16% (4 особи) учасників – студенти першого курсу, 8% (2 особи) – другий курс, 24% (6 осіб) – студенти третього курсу, 12% (3 особи) – четвертий курс, 28% (7 осіб) – магістри першого року навчання і 12% (3 особи) – магістри другого року навчання. 40% учасників навчаються на денній формі навчання і 60% здобувають психологічну освіту заочно. 48% учасників вже мають досвід роботи психологом. Контрольну групу склали 28 студентів 4 курсу факультету психології НПУ ім. М.П. Драгоманова.

Ще до початку онлайн-марафону всі учасники заповнили Google Форму в якій була невеличка анкета,

авторський «Опитувальник оцінки рівня професійної медіакомпетентності психолога» [4] та «Методика діагностики рівня особистісної тривожності Ч.Д. Спілбергера – Ю.Л. Ханіна». За допомогою анкетування ми познайомилися з учасниками заходу: отримали контактні данні, дізналися про місце їхнього навчання, курс, форму навчання та спеціалізацію, а також чи мають вони професійний досвід. Разом з тим, ми залишили графу, де учасники мали можливість написати свої запитання в рамках заявленої теми марафону. За допомогою авторського опитувальника нам вдалося діагностувати рівень професійної медіакомпетентності майбутніх психологів до початку заходу. А за допомогою тесту Спілбергера-Ханіна ми встановили рівень особистісної тривожності учасників.

Результати дослідження. Першим кроком ми продіагностували рівень професійної медіакомпетентності майбутніх психологів. Результати отримані за допомогою авторського «Опитувальника оцінки рівня професійної медіакомпетентності психолога» показані на рисунку 1.

Рис 1. Співвідношення показників рівнів професійної медіакомпетентності майбутніх психологів у контрольній та експериментальній групах (у%).

На діаграмі рисунка 1 представлені початкові результати показників рівня професійної медіакомпетентності майбутніх психологів у контрольній та експериментальній групах. Вони є відносно однаковими. 57% учасників контрольної групи та 50% експериментальної продемонстрували нам низький рівень розвитку професійної медіакомпетентності майбутніх психологів. 36% представників контрольної та 40% учасників експериментальної групи показали середній результат і лише 7% контрольної групи та 10% експериментальної мають високі показники розвитку професійної медіакомпетентності майбутніх психологів.

Наступним кроком ми встановили рівень особистісної тривожності учасників онлайн-марафону. Проаналізувавши данні за методикою діагностики рівня особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна ми отримали такі показники в двох групах учасників експерименту. Результати висвітлені на рисунку 2.

Рис 2. Співвідношення показників рівнів особистісної тривожності майбутніх психологів у контрольній та експериментальній групах (у%).

З діаграми ми бачимо, що 40% учасників контрольної групи та 46% експериментальної групи продемонстрували низький рівень особистісної тривожності. 50% контрольної групи та 54% експериментальної мають середні показники рівня особистісної тривожності. 10% контрольної групи показали високий рівень особистісної тривожності та жоден з учасників експериментальної групи.

Після проходження онлайн-марафону ми повторно заміряли показники рівня розвитку професійної медіакомпетентності майбутніх психологів і рівня їх особистісної тривожності. Отримані результати зазначені в таблицях 1 і 2.

Табл. 1. Співвідношення показників рівнів професійної медіакомпетентності майбутніх психологів у контрольній та експериментальній групах (до та після впровадження онлайн-марафону) (у%)

Рівні розвитку професійної медіакомпетентності	Експериментальна група		Контрольна група	
	до	після	до	після
Низький рівень	50%	11%	57%	54%
Середній рівень	40%	43%	36%	39%
Високий рівень	10%	46%	7%	7%

З таблиці ми бачимо, що показники до та після впровадження онлайн-марафону, який був спрямований на розвиток комунікативної компетентності майбутніх психологів у медійному просторі за рахунок підвищення рівня їх професійної медіакомпетентності та зниження рівня особистісної тривожності якісно змінилися. Так, низький рівень до впровадження онлайн-марафону продемонстрували 50% учасників експериментальної групи, а після марафону лише 11%. Середній рівень до впровадження марафону показали 40% студентів, а після 43%. А високий рівень до впровадження онлайн-марафону мали 10%, а після впровадження показали 46%. Разом з тим, показники у контрольній групі майже не змінилися.

Наступним кроком ми повторно виміряли рівень особистісної тривожності в учасників онлайн-марафону. Результати представлені в таблиці 2.

Табл. 2. Співвідношення показників рівнів особистісної тривожності майбутніх психологів у контрольній та експериментальній групах (до та після впровадження онлайн-марафону) (у%)

Рівні особистісної тривожності	Експериментальна група		Контрольна група	
	до	після	до	після
Низький рівень	46%	86%	40%	36%
Середній рівень	54%	14%	50%	46%
Високий рівень	0%	0%	10%	8%

З таблиці ми бачимо, що показники рівня особистісної тривожності студентів-психологів змінилися. До впровадження марафону в експериментальній групі 46% учасників показали низький рівень особистісної тривожності, а після – 86%. 54% досліджуваних спочатку продемонстрували середній рівень, а після – лише 14%. Високий рівень не показав жоден учасник.

У контрольній групі відбулися мінімальні зміни. Спочатку 40% студентів мали низький рівень, а згодом 36%. Середній рівень мали 50%, а згодом показали 46%. І високий рівень продемонстрували 10%, а пізніше 8%.

Також ми простежили кореляційний зв'язок між рівнем професійної медіакомпетентності та рівнем особистісної тривожності у майбутніх психологів. За допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона, який становить $r_{xy} = -0,55963$ ми довели, що рівень професійної медіакомпетентності майбутніх психологів впливає на рівень їх особистісної тривожності. А отже, чим вищий рівень професійної медіакомпетентності студента-психолога, тим нижчий рівень його особистісної тривожності.

За допомогою критерію кутового перетворення Фішера (ϕ^* критерій Фішера), який призначений для зіставлення двох вибірок по частоті даних досліджуваного ефекту ми оцінили достовірність відмінностей між процентними частками двох вибірок в яких зареєстрований цікавий для нас ефект (високий рівень професійної медіакомпетентності та низький рівень особистісної тривожності у майбутніх психологів). У нашому випадку ми будемо перевіряти чи є відмінності у результатах учасників до та після проходження онлайн-марафону.

Спочатку ми порівняли результати рівня розвитку професійної медіакомпетентності до та після онлайн-марафону. Отже, $\phi^* = 3.117$ – такі показники свідчать про наявність значних відмінностей у показниках результатів учасників до та після впровадження онлайн-марафону. Таким чином, ми бачимо, що учасники заходу отримали позитивні результати після участі в онлайн-марафоні і значно покращили рівень своєї професійної медіакомпетентності та знизили рівень особистісної тривожності.

Також ми порівняли результати учасників і повторно виміряли рівень їх особистісної тривожності. $\phi^* = 3.244$ – такі показники свідчать про наявність значних відмінностей у показниках результатів учасників до та після впровадження онлайн-марафону. Рівень тривожності учасників знизився після проходження онлайн-марафону.

Наостанок, за допомогою коефіцієнта кореляції Пірсона, ми провели кореляційний аналіз між кількістю відвіданих занять і виконаних домашніх завдань

та рівнем особистісної тривожності учасників після завершення онлайн-марафону. $r_{xy} = -0,56138$ – такий результат свідчить про високий кореляційний зв'язок між відвідуваністю та виконанням завдань марафону та рівнем особистісної тривожності майбутніх психологів. Тобто, чим більшу кількість занять відвідали учасники та виконали домашні завдання, тим нижчий рівень їх особистісної тривожності. Таким чином, ми можемо стверджувати, що розроблений та впроваджений нами онлайн-марафон «Психолог в онлайн» є ефективним для зниження рівня особистісної тривожності у майбутніх психологів, що, в свою чергу, посприє розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців у медійному просторі.

Висновки. Таким чином, онлайн-марафон є одним із найзручніших та найефективніших форматів реалізації педагогічної, психолого-педагогічної, психологічної та маркетингової діяльності. Побудований на

принципах мікронавчання він дозволяє у досить короткий термін отримати позитивний результат. Емпіричне дослідження продемонструвало нам позитивні результати учасників (підвищення рівня професійної медіакомпетентності студентів-психологів та зниження рівня їх особистісної тривожності до професійної комунікативної активності і як наслідок – підвищено рівень комунікативної компетентності майбутніх фахівців у медійному просторі). А отже, згідно мети нашого дослідження, нами було доведено ефективність онлайн-марафону як психотехнології розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів у медійному просторі. Перспективи подальших наукових пошуків ми вбачаємо у розробці психолого-педагогічних рекомендацій для студентів-психологів і викладачів психологічних дисциплін щодо розвитку комунікативної компетентності психолога у медійному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко А. П. Онлайн-марафон как модель развития профессиональной компетенции преподавателя иностранных языков в парадигме микрообучения / Авраменко А.П. // Вестник РМАТ. – 2019. – №3. – С. 50–57.
2. Недзельская Я. Г. Онлайн-марафон как инструмент продвижения инфобизнеса в сфере личностного роста : 42.03.01 / Недзельская Янина Геннадьевна – Томск, 2021. – 61 с.
3. Пеша А. В. Онлайн-марафон как педагогическая технология развития надпрофессиональных компетентностей студентов вуза / А. В. Пеша, М. Н. Шавровская, И. С. Полушина. // Современное высшее образование: инновационные аспекты. – 2020. – №12. – С. 76–84.
4. Пономаренко Т. І. Особливості комунікативної медіа компетентності сучасних психологів- студентів і практиків / Т. І. Пономаренко. // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки. – 2020. – №12 (57). – С. 90–99. doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12(57).08
5. Узлов Н. Д. Психотехнология: к проблеме определения понятия / Н. Д. Узлов. // Вестник Пермского университета: Философия, Психология, Социология. – 2011. – №1(5). – С. 32–42.

REFERENCES

1. Avramenko A. P. Online marathon as a model of development of professional competence of a teacher of foreign languages in the paradigm of microlearning/article / Avramenko A. P. // Bulletin of RMAТ. – 2019. – No. 3. – P. 50–57.
2. Nedzelskaya Ya. G. Online marathon as a tool for promoting information business in the field of personal growth: 42.03.01 / Nedzelskaya Yanina Genadievna – Tomsk, 2021. – 61 p.
3. Pesh A. V. Online-marathon as a pedagogical technology for the development of over-professional competencies of university students / A. V. Pesh A, M. N. Shavrovskaya, I. S. Polushina. // Modern higher education: innovative aspects. – 2020. – No. 12. – P. 76–84.
4. Ponomarenko T. I. Features of the community media competence of modern psychologists - students and practitioners / T. I. Ponomarenko. // Scientific hour writing of NPU imene M. P. Dragomanov. Series 12. Psychological sciences. – 2020. – No. 12 (57). – P. 90–99. doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2020.12(57).08
5. Uzlov N. D. Psychotechnology: to the problem of defining the concept / N. D. Uzlov. // Vestnik of Perm University: Philosophy, Psychology, Sociology. – 2011. – No. 1 (5). – P. 32–42.

Online marathon as a psychotechnology for the development of communicative competence of future psychologists in the media space

T. I. Ponoarenko

Abstract. The article highlights the relevance of the development and implementation of the online marathon as a modern psychotechnology to improve communicative competence of future psychologists in the media space. The meaning of the phenomenon, the principles of implementation and the program of the event are outlined. The article represents the results of the experiment and statistically proves the effectiveness of the online marathon for the formation of future professionals' new competencies.

Keywords: online marathon, communicative competence, media competence, personal anxiety, future psychologists.